

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOBILIZACIJOS IR PRIIMANČIOSIOS ŠALIES
PARAMOS ĮSTATYMO NR. I-1623 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS KARO PADĖTIES ĮSTATYMO NR. VIII-1721 PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ
KODEKSO 505 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 1881,
5051, 5052, 5171, 5172, 5173 IR 5601 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 330 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR
KODEKSO PAPILDYMO 1281 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS GINKLUOTOS GYNYBOS IR
PASIPRIEŠINIMO AGRESIJAI ĮSTATYMO NR. VIII-1856 2 IR 10 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KARO PRIEVOLĖS
ĮSTATYMO NR. I-1593 3, 15, 26, 29 IR 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS
ORGANIZAVIMO IR KARO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 3, 12, 13, 14, 17, 21, 23
IR 67 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
LAIKINO TIESIOGINIO VALDYMO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE ĮSTATYMO NR.
I-830 2, 3 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS ĮSTATYMO NR. VIII-375 3, 8, 9, 21 IR
34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 201 IR 331 STRAIPSNIAIS
ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO
ĮSTATYMO NR. IX-2112 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO SAUGUMO PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR.
VIII-49 PRIEDĖLIO 7, 8, 18 IR 19 SKYRIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES ĮSTATYMO NR. IX-938 2 IR
28 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
PILIETYBĖS ĮSTATYMO NR. XI-1196 25 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SUĖMIMO VYKDYMO ĮSTATYMO NR. I-1175
7 IR 10 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISĖKŪROS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. XI-2220 20 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO KETVIRTUOJU 1 SKIRSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 11, 19,
25 IR 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO STATUTO „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO STATUTO NR. I-399 63, 69 IR 172 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO“ PROJEKTO**

(toliau kartu – Projektai)

(TAP-19-1821; TAIS NR. 19-8947(3))

2019-11-21 Nr. NV-3267

Vilnius

Projektų rengėjas. Krašto apsaugos ministerija.

Projektų tikslas. Sukurti mobilizacijos ir karo padėties metu taikytiną teisinį reglamentavimą, kuris apimtų visas mobilizacijos ir karo padėties metu svarbias valstybės ir gyvenimo sritis, sudarytų prielaidas sklandžiam perėjimui iš taikos meto teisinio režimo į karo meto teisinį režimą, efektyviai

ginkluotai ir neginkluotai valstybės gynybai bei sklandžiai valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir piliečių veiklai užtikrinant svarbiausius valstybės ir visuomenės poreikius.

Dabartinė situacija. Šiuo metu galiojančio mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos teisinio reguliavimo trūkumai:

- nėra aiškos ir efektyvios mobilizacijos valdymo sistemos, apimančios visus mobilizacijos subjektus;
- neaiškus ir neefektyvus civilinio mobilizacinio personalo rezervo (toliau – CMPR) reglamentavimas, neefektyvi CMPR mokymo sistema;
- neišsamus ir neefektyvus mobilizacijai ir priimančiosios šalies paramai reikalingų išteklių sutelkimo ir panaudojimo reguliavimas, mobilizacijai reikalingi ištekliai valstybės mastu nėra apskaitomi;
- sudėtingas civilinių mobilizacinių institucijų valdomų ūkio subjektų įtraukimas į mobilizacijos sistemą.

Šiuo metu galiojančio karo padėties teisinio reguliavimo trūkumai:

- neatitinka šių dienų reikalavimų. Galiojantis Karo padėties įstatymas priimtas 2000 m. Nuo to laiko įvyko svarbūs pasikeitimai – Lietuva įstojo į Europos sąjungą ir NATO, įvyko geopolitinės situacijos pokyčiai;
- neužtikrina sklandaus valstybės perėjimo iš taikos į karo metų teisinį režimą, operatyvaus sprendimų priėmimo ir kiek įmanoma karo padėties sąlygomis, sklandžios valstybės institucijų ir ūkio subjektų veiklos;
- kai kurios teisinio reglamentavimo normos neatitinka tarptautinės humanitarinės teisės ar Europos Sąjungos teisės nuostatų.

Projektų esmė: Siūloma iš esmės keisti galiojančią mobilizacijos ir karo padėties teisinį reguliavimą. Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymą (toliau – Mobilizacijos įstatymas) ir Karo padėties įstatymą siūloma išdėstyti nauja redakcija. Kartu pateikiami dar 17 įstatymų pakeitimų projektų, kurių nuostatos keičiamos derinant su Mobilizacijos ir Karo padėties įstatymo projektų nuostatomis.

Mobilizacijos įstatymo projektu siūloma:

- Nustatyti mobilizacijos valdymo subjektus ir jų kompetenciją (numatomas Valstybės mobilizacijos operacijų centras ir civilinių mobilizacinių institucijų operacijų centrai);
- Patikslinti CMPR sudarymo ir apskaitos tvarką;
- Nustatyti asmenų, kuriems būtų organizuojami mobilizaciniai ir priimančiosios šalies paramos mokymai, grupes;
- Keisti mobilizacinių išteklių sutelkimo ir panaudojimo reguliavimą: nustatyti visų mobilizacijai reikalingų išteklių valstybinę apskaitą (numatomas valstybės mobilizacinių išteklių katalogas), patobulinti laikinai paimamo ar rekvizuojamo turto tvarką, sukurti mobilizacinių išteklių paskirstymo prioritetizavimo tvarką;
- Nustatyti civilinių mobilizacinių institucijų valdomų ir kontroliuojamų ūkio subjektų įtraukimo į mobilizacijos sistemą nesudarant su jais sutarčių tvarką.
- Atlikti kitus pakeitimus: atsisakyti kaip perteklinio Civilinių mobilizacinių institucijų mobilizacijos jungtinio plano rengimo, derinant su Karo padėties įstatymo projektu atsisakyti privalomųjų darbų skyrimo, turto laikinojo paėmimo ar rekvizicijos, nustatant, kad šios priemonės bus taikomos Karo padėties įstatymo nustatyta tvarka. Taip pat numatoma

galimybė ir kitas Karo padėties įstatymo numatytas priemonės taikyti mobilizacijos metu (skirti privalomąsias užduotis ūkio subjektams, taikyti supaprastintas valstybės ir savivaldybių turto persikirstymo procedūras, taikyti darbo ir valstybės tarnybos santykių apribojimus, riboti karo prievolininkų judėjimo laisvę).

Vyriausybė 2018 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 1094 pritarė Karo padėties įstatymo projektui ir kitų kartu teikiamų įstatymų pakeitimų projektų paketo, kuriuo sukuriamas iš esmės naujas karo padėties teisinis reglamentavimas, kuris sudarytų prielaidas sklandžiam perėjimui iš taikos meto teisinio režimo į karo meto teisinį režimą, efektyviai ginkluotai ir neginkluotai valstybės gynybai, pateikimui Seimui. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas pateikė poziciją dėl kai kurių Karo padėties įstatymo projekto nuostatų galimo prieštaravimo Konstitucijai. Teikiamas Karo padėties įstatymo projektas patikslintas atsižvelgiant į Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas poziciją:

- atsisakyta galimai Konstitucijai prieštaraujančių nuostatų karo padėties metu Vyriausybei suteikti įgaliojimus persikirstyti valstybės biudžeto asignavimus tarp asignavimų valdytojų, o finansų ministrui – nustatyti supaprastintas valstybės biudžeto asignavimų persikirstymo ir naudojimo, buhalterinės paskaitos organizavimo ir kontrolės procedūras;
- atsisakyta konstitucinio įstatymo statuso suteikimo Karo padėties įstatymui.

Derinimas. Mobilizacijos įstatymo projektas ir lydimieji įstatymų projektai suderinti su visomis ministerijomis, Generaline prokuratūra, Nacionaline teismų administracija, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, Valstybės saugumo departamentu, Lietuvos savivaldybių asociacija, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija ir Konkurencijos tarnyba. Lietuvos bankas, Seimo kanceliarija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba pastabų neteikė.

Neatsižvelgta į Susisiekimo ministerijos pasiūlymą įvertinti realų mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos finansinių išteklių poreikį, parengti finansavimo modelį, o prireikus susijusių teisės aktų pakeitimus teikti kartu su įstatymo projektu arba nurodyti lydimuosiuose dokumentuose. Krašto apsaugos ministerija pažymi, kad Mobilizacijos įstatymo projektu siūlomoms naujos teisinio reguliavimo priemonėms įgyvendinti papildomų lėšų neprireiks, nes nauja redakcija siūlomo išdėstyti įstatymo nuostatos dėl mobilizacijos sistemos finansavimo iš esmės lieka nepakitusios. Valstybės biudžeto lėšos, reikalingos Vyriausybės paskirtoms mobilizacinėms ir priimančiosios šalies paramos teikimo užduotims vykdyti, turėtų būti planuojamos ir naudojamos laikantis bendrų teisės aktais nustatytų biudžeto rengimo, tvirtinimo ir vykdymo procedūrų.

Projektų įgyvendinimo kaštai ir nauda. Priėmus Projektus bus sukurtos prielaidos sklandžiam perėjimui iš taikos į karo meto režimą, efektyvesnei ginkluotai valstybės gynybai, sklandesnei valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir piliečių veiklai užtikrinant svarbiausius valstybės ir visuomenės poreikius, efektyvesniam mobilizacinės sistemos valdymui.

Projektams įgyvendinti, rengėjų teigimu papildomų biudžeto lėšų nereikės. Mobilizacijos įstatymo projektu numatomos priemonės būtų įgyvendinamos iš institucijoms mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos reikmėms skirtų asignavimų. Karo padėties įstatymo projektu numatytos priemonės iš esmės bus taikomos tik įvedus karo padėtį, jų apimtys priklausys nuo daugelio aplinkybių, kurios bus žinomos tik tuo metu, todėl iš anksto prognozuoti lėšų poreikį yra neįmanoma. Priemonės susijusios su pasirengimu veikti karo padėties ar mobilizacijos metu bus įgyvendinamos iš biudžeto asignavimų skiriamų šiam tikslui.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas įgyvendina Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 5.1.5.4 veiksmo „Mobilizacijos valdymo ir planavimo sistemos pertvarka“ nuostatas. Projektas yra įtrauktas į Seimo VII sesijos (rudens) darbų planą. Projekto pateikimo Seimui terminas 2019 m. lapkričio 22 d.

Dalykinio vertinimo išvada.

- Projektų aiškinamajame rašte nurodomas dabartinio teisinio reguliavimo trūkumas, kad nėra aiškos ir efektyvios mobilizacijos valdymo sistemos. Toliau nurodoma, kad siekiant užtikrinti efektyvų ir koordinuotą mobilizacijos procesų valdymą Mobilizacijos įstatymo projekte nustatomi mobilizacijos valdymo subjektai: Valstybės mobilizacijos operacijų centras (toliau – VMOC) ir Civilinių mobilizacijos institucijų mobilizacijos operacijų centrai. Lieka neaišku ar bus užtikrintas efektyvus mobilizacijos procesų valdymas, kadangi projekte numatomos VMOC funkcijos kontroliuoti ir koordinuoti mobilizacijos vykdymą, bet nenumatoma, kas organizuos mobilizacijos vykdymą. Siūlytume projekto rengėjams įvertinti ar VMOC funkcijos neturėtų be koordinavimo ir kontroliavimo apimti ir mobilizacijos vykdymo organizavimą.
- Manytume, kad mobilizacijos metu taip pat kaip ir karo padėties metu, užtikrinant gyvybiškai svarbias valstybės funkcijas, būtina, kad ūkio subjektai, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė privalėtų užtikrinti savo veiklos tęstinumą. Siūlytume Projekto rengėjams įvertinti ar Mobilizacijos įstatymo projekto nereikėtų papildyti atitinkama nuostata.
- Mobilizacijos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punkte pateikiamas sąrašas teisės aktų, kuriuos rengia Krašto apsaugos ministerija ir teikia Vyriausybei tvirtinti yra nepilnas. Nėra nustatyta kas rengs Valstybės mobilizacinio operacijų centro nuostatus, Priimančiosios šalies paramos teikimo organizavimo tvarką, Jungtinio priimančiosios šalies paramos koordinavimo komiteto nuostatus ir Civilinio personalo rezervo sudarymo ir apskaitos tvarką. Siūlome atitinkamai papildyti Mobilizacijos įstatymo projektą.
- Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybė 2018 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 1094 pritarė Karo padėties įstatymo ir kitų kartu teikiamų įstatymų pakeitimų projektų pateikimui Seimui. Šis įstatymų projektų paketas yra registruotas Seime ir negražintas. Teikiami Projektai – tai 2018 m. Seimui pateikti karo padėtį reglamentuojančių įstatymų pakeitimų projektai, patikslinti pagal Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto, bei Teisės departamento pastabas, ir Mobilizaciją ir priimančiosios šalies paramą reglamentuojančių įstatymų projektai. Siūlytume patikslinti Vyriausybės nutarimo projektą, nurodant, kad 2018 m. Vyriausybės pateiktų karo padėtį reglamentuojančių įstatymų pakeitimų projektų nesvarstyti.

Siūlome Projektą svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

Politikos įgyvendinimo grupės patarėjas

Valdas Kiveris

Valdas Kiveris, tel. 870661805, el. p. valdas.kiveris@lr.lt